

Święta rzymskie

- [Święta rzymskie](#)

Święta rzymskie

Ważne daty

15 III 44 roku p.n.e. – zamordowanie Juliusza Cezara w Idy marcowe;

30 I 9 roku p.n.e. – uroczyste poświęcenie Ołtarza Pokoju – *Ara Pacis*

Scenariusz lekcji dla nauczyciela

III. W zakresie kompetencji społecznych. Uczeń:

3) dostrzega znaczenie języka łacińskiego oraz kultury starożytnej Grecji i Rzymu dla kultury polskiej, europejskiej i światowej;

4) jest świadomy antycznych korzeni kultury polskiej, europejskiej i światowej.

5) dzięki poznaniu źródeł kultury polskiej, europejskiej i światowej staje się jej świadomym odbiorcą i uczestnikiem.

Nauczysz się

wyszczególniać najbardziej charakterystyczne święta rzymskie;

wskazywać powiązania pomiędzy starożytnym kalendarzem a współcześnie obchodzonymi świętami;

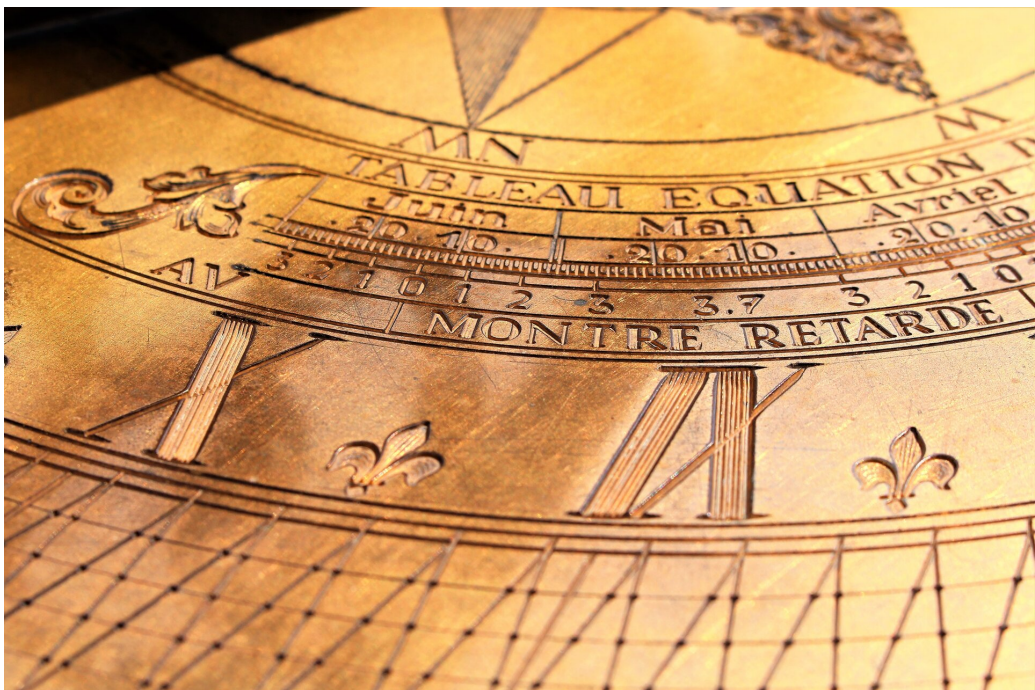
przedstawiać najbardziej znany opis świąt rzymskich i kojarzyć jakim metrum ten utwór został napisany.

Wprowadzenie

Generalnie cały kalendarz rzymski mógł być wypełniony dniami świątecznymi. Z uwagi na wielość bóstw i bóstwek, Rzymianie mogli świętować niemal każdego dnia w roku!

Święta rzymskie dzielone są na trzy rodzaje:

Stativae	Conceptivae
Święta, które miały stałą (statyczną) datę w kalendarzu, np.: • 1 marca, a od połowy II w. p.n.e. 1 stycznia – uroczystości związane z początkiem roku • 15 luty – pasterskie święto Luperkalia • 21 luty – Feralia, poświęcone zmarłym • 17 marca – Liberalia • 12 kwietnia – Cerealia • 28 kwietnia – Floralia et cetera...	Coroczne święta, które często były przesuwane. Data święta ogłaszana była przez magistrów lub kapłanów, którzy byli za ich organizację odpowiedzialni.

Zegar słoneczny - astronomiczny, online-skills, CC BY 3.0

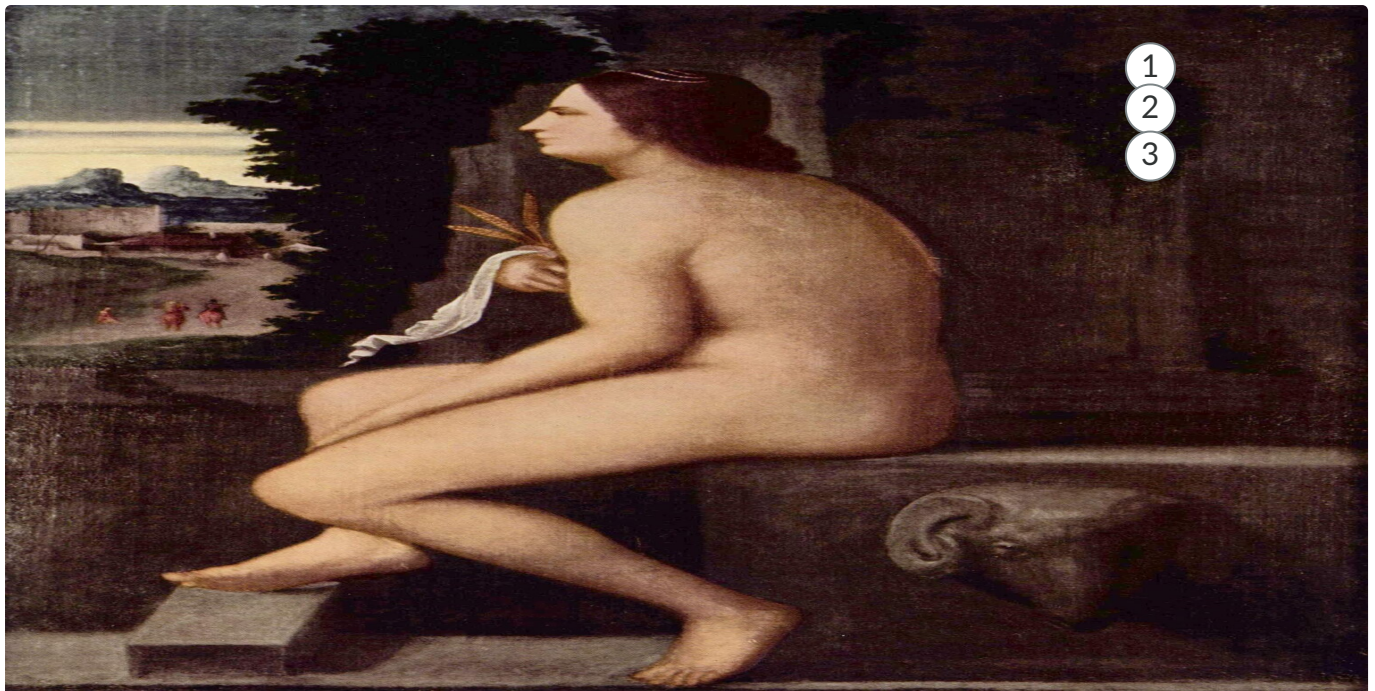
Audiobook *Święta rzymskie*

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D714GkCwq>

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Święta rzymskie

1

Saturnalia były obchodzonym raz w roku świętem rolników. Było to święto ku czci boga rolnictwa Saturna a obchodzono je w starożytnym Rzymie od 17 do 23 grudnia.

2

Początkowo święto trwało tylko jeden dzień – czternastego dnia przed kalendami styczniowymi, czyli 19 grudnia. Jednak w połowie I w. p.n.e. obchody wydłużono już do jednego tygodnia - pomiędzy 17 a 23 grudnia.

3

W końcu Oktawian August nakazał skrócić świętowanie Saturnaliów do trzech dni, po to by na przykład sądy nie musiały być zamknięte zbyt długo. Jednak przyzwyczajeni do dłuższego świętowania mieszkańcy i tak obchodzili je około tygodnia.

Giorgione, „Ceres”, 1500-1510, Muzeum Gemäldegalerie w Berlinie, Niemcy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giorgione_-_Ceres_-_WGA01602.jpg), domena publiczna

1

Flora była rzymską boginią roślinności.

2

Według mitu wprowadził ją do Rzymu król sabińskiego miasta Cures - Tytus Tacjusz, który wraz z Romulusem przez 5 lat rządził w Rzymie.

3

Nawet w Polsce mamy własną boginię Florę. W Szczecinie bowiem na placu Orła Białego znajduje się posąg Flory ponoć z około 1730 roku.

Flora, fresk ze Stabiae, I w., Muzeum Archeologiczne w Neapolu, Włochy, wikimedia.org, domena publiczna

1

Floralia czyli dokładniej Florales Ludi było to rzymskie święto ku czci bogini Flory. Święto wiosenne, obchodzone od 28 kwietnia do 3 maja.

2

To święto było połączone z igrzyskami oraz przedstawieniami na scenie, w których udział brały kurtyzany. Podczas tego radosnego święta ludzie przystrajali się w kwieciste wieńce.

Giovanni Battista Tiepolo, „Imperium Flory”, 1743, Muzea sztuk pięknych w San Francisco, Kalifornia, USA, wikimedia.org, domena publiczna

1

Saturnalia były obchodzonym raz w roku świętem rolników. Było to święto ku czci boga rolnictwa Saturna a obchodzono je w starożytnym Rzymie od 17 do 23 grudnia.

2

Początkowo święto trwało tylko jeden dzień – czternastego dnia przed kalendami styczniowymi, czyli 19 grudnia. Jednak w połowie I w. p.n.e. obchody wydłużono już do jednego tygodnia - pomiędzy 17 a 23 grudnia.

3

W końcu Oktawian August nakazał skrócić świętowanie Saturnaliów do trzech dni, po to by na przykład sądy nie musiały być zamknięte zbyt długo. Jednak przyzwyczajeni do dłuższego świętowania mieszkańcy i tak obchodzili je około tygodnia.

Lawrence Alma-Tadema, „Saturnalia”, 1880, Muzeum sztuki w Akron, Ohio, USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alma-Tadema_-_Saturnalia_-_WGA01299.jpg), domena publiczna

1

Saturnalia było świętem pojednania i równości. Na czas świąt zawieszano prowadzenie wszelkich prac na roli i w państwie a niewolnicy świętowali na równi z wolnymi.

2

Składano obfite ofiary Saturnowi a świętujący mieszkańcy ucztowali i dobrze się bawili.

3

Ojcowie rodzin otrzymywali prezenty w postaci woskowych świec i glinianych figurek. Figurki symbolizowały wczesne ofiary z ludzi składane niegdyś Saturnowi.

Ernesto Biondi, „Saturnalia”, 1899, ogród botaniczny w Buenos Aires, Argentyna, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saturnalia_Biondi.jpg), CC BY-SA 3.0

1

W czasie Saturnaliów działy się rzeczy niezwykłe jak na ówczesne czasy.

2

Mianowicie na ten krótki czas niewolnik zamieniał się miejscami ze swoim panem. To pan podawał jedzenie i usługiwał niewolnikowi, który wyjątkowo miał chwilowe prawo nawet do uprawiania hazardu!

Roberto Bompiani, „Rzymska uczta”, około 1900, kolekcja prywatna, getty.edu, CC BY 3.0

1

Któż więc spośród Rzymian mógł nie lubić takiego święta skoro wiązało się z nim tyle radosnych i niezwykłych obyczajów?

2

Otóż na przykład Cynceron czy Seneka – szanujący się obywatele z wyższej klasy Rzymian nie mogli pomieścić w głowie aż takiej swobody oddawanej niewolnikom. Nawet jeśli trwało to tak krótki czas.

3

Uważali oni bowiem, że takie zwyczaje mogą być niebezpieczne i mogą powodować nawet do buntu niewolników.

4

Cyncero oskarżył przecież awanturnika Katulinę o uknuć spisku, w którym ten chciał wymordować swoich przeciwników i dojść do władzy właśnie podczas świąt ku czci Saturna.

Thomas Couture, „Rzymianie podczas dekadencji”, 1847, Muzeum d'Orsay w Paryżu, Francja, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Thomas_Couture_-_Rome_during_the_Decadence_-_Google_Art_Project.jpg), domena publiczna

Ćwiczenie 1

W których miesiącach roku w swoim kalendarzu starożytni Rzymianie obchodzili święto połowy miesiąca w 15 dniu (Idus)?

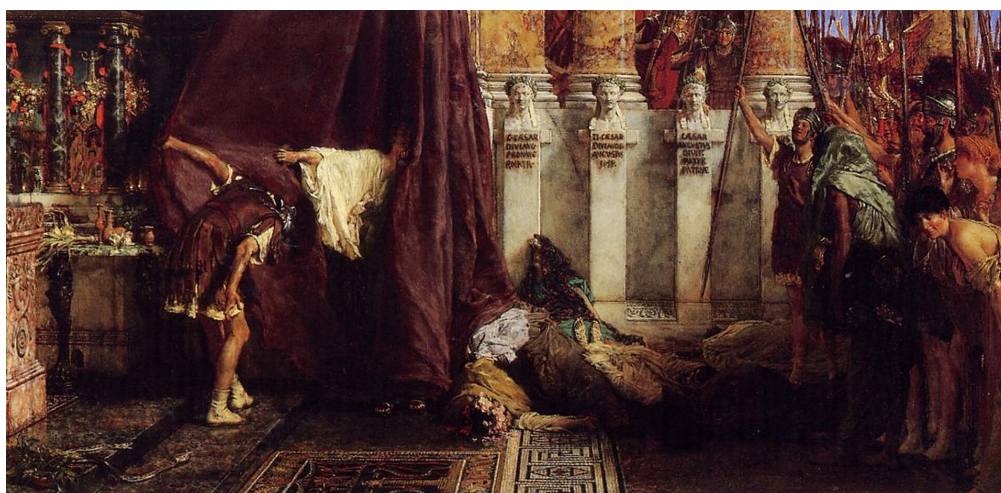
☐ w marcu, maju, lipcu i październiku

☐ w lutym, sierpniu, lipcu i październiku

☐ w styczniu, maju, lipcu i wrześniu

Vincenzo Camuccini, „Zabójstwo Cezara”, 1798, Narodowa Galeria Sztuki Współczesnej, Rzym, Włochy, [wikipedia.org](https://en.wikipedia.org/wiki/Zabójstwo_Cezara), domena publiczna

Lawrence Alma-Tadema, „Saturnalia”, 1880, Muzeum sztuki w Akron, Ohio, USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alma-Tadema_-_Saturnalia_-_WGA01699.jpg), domena publiczna

Giovanni Battista Tiepolo, „Imperium Flory”, 1743, Muzea sztuk pięknych w San Francisco, Kalifornia, USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Tiepolo_-_Imperium_Floris_-_WGA01699.jpg), domena publiczna

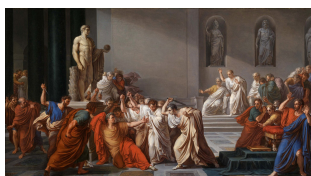
Źródło: online skills, licencja: CC0.

Ćwiczenie 2

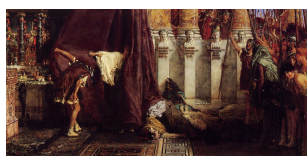
Przyjrzyj się wybranym ilustracjom i dopasuj je do nazw świąt lub istotnych wydarzeń z historii starożytnego Rzymu.

Saturnalia

Liberalia

Floralia

Zabójstwo Cezara

Ćwiczenie 3

Przeciągając podane elementy przyporządkuj nazwy świąt rzymskich do miesięcy, w których były obchodzone.

luty

Feralia

Saturnalia

Luperkalia

Floralia

Liberalia

Cerealia

marzec

kwiecień

grudzień

Ćwiczenie 4

Które ze świąt rzymskich były obchodzone podczas naszej obecnej wiosny (czyli po 21 marca)?

☐

Luperkalia

☐

Floralia

☐

Cerealia

Ćwiczenie 5

Przeciągając podane elementy połącz w pary słowo łacińskie z odpowiadającym mu współcześnie używanym wyrazem.

privatae

dzień

publicae

cereal – ang. zboże

festi

publiczny

stativae

prywatny

conceptivae

ferie (zimowe / świąteczne)

feriae

flora, florystyka; flower ang. - kwiat

Cerealia

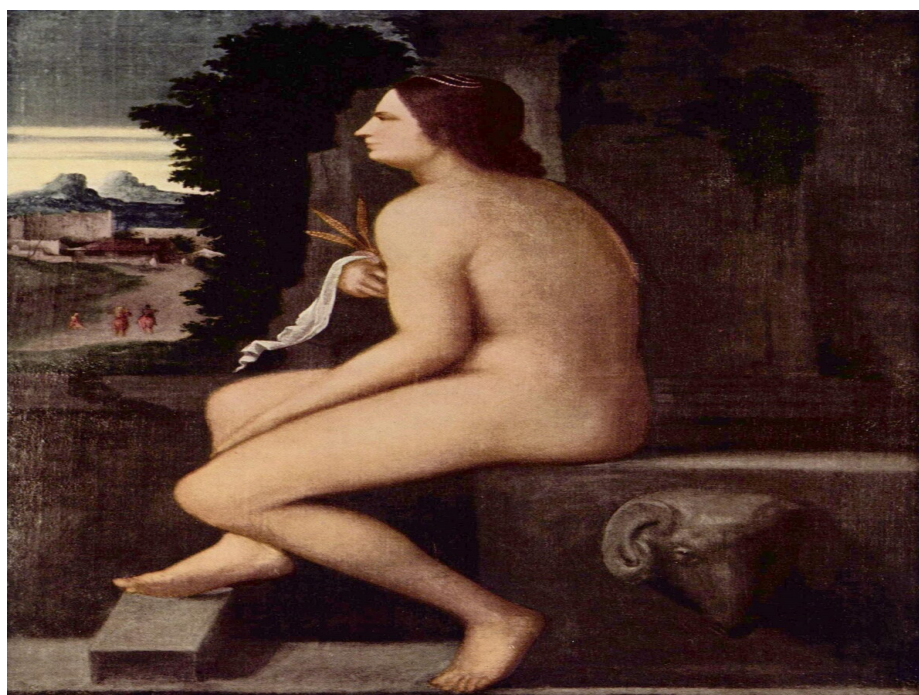
koncepcja, inaczej pomysł

dies

festiwal, festyn

floralia

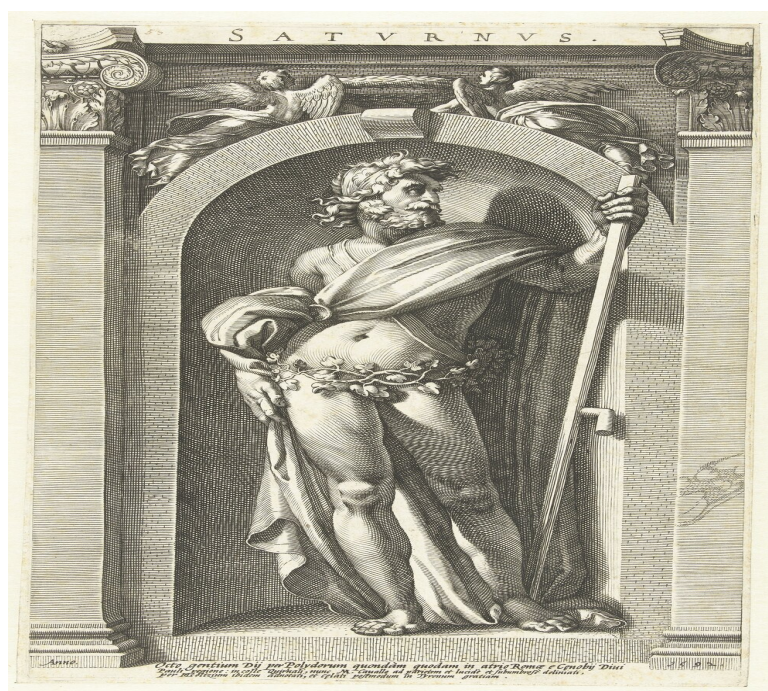
statyw, statyczny

Giorgione, „Ceres”, 1500-1510, Muzeum Gemäldegalerie w Berlinie, Niemcy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Giorgione_-_Ceres_-_WGA01602.jpg), domena publiczna

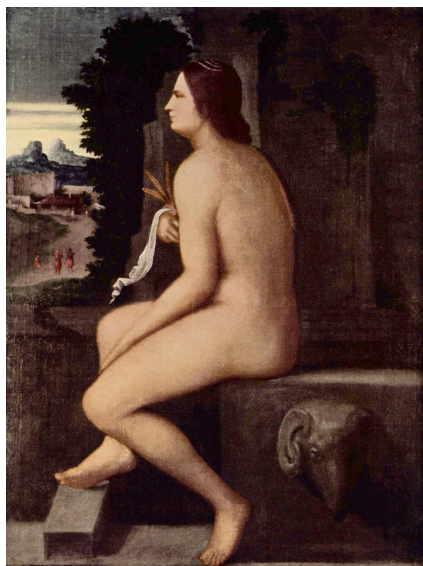
Flora, fresk ze Stabiae, I w., Muzeum Archeologiczne w Neapolu, Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flora_Stabiae.jpg), domena publiczna

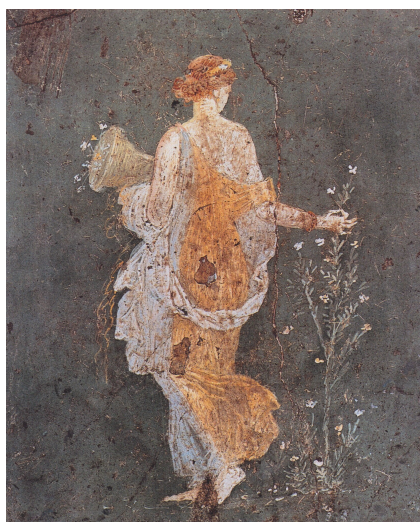
Polidoro da Caravaggio, „Saturnus”, 1592, Rijksmuseum, Amsterdam, Holandia, [wikipedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Saturnus_Polidoro_da_Caravaggio.jpg), domena publiczna

Ćwiczenie 6

Przyjrzyj się wybranym ilustracjom jeszcze raz i przyporządkuj do nich imiona bóstw rzymskich, wraz z nazwą święta, któremu patronowały:

Ceres, Cerera Cerealia
(Cereales, Cerialia)

Flora, Floralia (Florales Ludi)

Saturn, Saturnalia

Ćwiczenie 7

Połącz w pary dzieła z właściwymi nazwami wiersza, jakimi zostały napisane:

Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*

aleksandryn polski, czyli
trzynastozgłoskowiec

Homer, *Iliada*, *Odyseja*

heksametr daktyliczny

Owidiusz, *Fasti*

dystych elegijny

Słowniki

Słownik pojęć

Ara Pacis

ołtarz Pokoju, którego uroczystego poświęcenia dokonano 30 stycznia 9 roku a.Ch.n. Wzniesiono go na pamiątkę zakończenia długotrwałych wojen domowych i zaprowadzenia pokoju (Pax Romana).

Bulla praetexta

amulet wykonany ze złota lub skóry, który rodzice dawali chłopcom, aby chronić ich przed urokami. W wieku 15-16 lat, podczas Liberaliów miało miejsce symboliczne przejście młodzińca w dorosłość. Wówczas młodzieniec składał amulet na ołtarzu wraz ze swoim włosem z głowy lub zarostu i darował go Larom – bóstwom opiekuńczym domostw i rodziny.

Cerealia / Ludi Cereales

Rzymskie święto ku czci bogini Cerery (Ceres) obchodzone od 12 do 19 kwietnia.

Compitalia

rzymskie święto obchodzone na początku stycznia, trwało zazwyczaj trzy dni. Inaczej było obchodzone na wsi, a inaczej w mieście.

Na wsi każdy rolnik budował na swoim polu kapliczkę, w której składał swój pług oraz drewniane lalki w takiej ilości, ilu członków liczyła sobie rodzina. Następnego dnia składano ofiarę ze zwierzęcia, aby oczyścić swoje gospodarstwo na nadchodzący rok. W mieście natomiast przewodniczący każdej insulae wznosił ołtarz na każdym skrzyżowaniu, gdzie składano ofiarę ze zwierzęcia, najczęściej to była kura. Po tych ceremoniach następowały trzy dni świąt.

Conceptivae

były to coroczne święta, które często były przesuwane. Data święta ogłaszana była przez magistrów lub kapłanów, którzy byli za ich organizację odpowiedzialni.

Consualia

w starożytnym Rzymie święta ku czci boga Consusa, obchodzone 21 sierpnia i 15 grudnia.

Dies festi

dzień święta / świąteczny

Feriae

dzień święty; dzień odpoczynku

Feriae publicae

święta państwowe; obchodzone przez większość na większą skalę, w większości regionów starożytnej Italii

Feriae privatae

dosłownie: święta prywatne; święta lokalne, obchodzone w poszczególnych regionach starożytnej Italii nieco inaczej

Floralia / Florales Ludi

rzymskie święto ku czci bogini Flory obchodzone od 28 kwietnia do 3 maja.

Połączone było z igrzyskami i przedstawieniami scenicznymi, w których brały udział kurtyzany. Podczas święta ludzie przystrajali się kwiatami.

Idus Martiae / Idus Martii

w kalendarzu rzymskim święto środka miesiąca (piętnasty dzień) marca, poświęcone rzymskiemu bogowi wojny – Marsowi. Odbywał się wtedy przegląd wojsk.

Imperativae

święta ogłaszane na żądanie.

Iuvenalia

igrzyska młodzieńców – nazwa igrzysk odbywających się w starożytnym Rzymie, które zostały wprowadzone w 59 roku przez cesarza Nerona. Współcześnie tym mianem określane jest święto studentów odbywające się corocznie w maju.

Liberalia

rzymskie święto obchodzone 17 marca, ku czci Liber Pater oraz bogini Libera. Kult boga Liber Pater był początkowo związany z końmi i zbożem, łączony był z wegetacją i płodnością natury oraz z obrzędami związanymi z produkcją wina. W późniejszym okresie Liber został utożsamiony z greckim Dionizosem.

Luperkalia

dawne rzymskie święto religijne ustanowione przez Euandrosa i obchodzone 15 lutego, a właściwie 14-15 lutego, z Dniem św. Walentego włącznie. Pierwotnie poświęcone Luperkusowi, pasterskiemu bogu plemion italskich chroniącemu przed wilkami.

Prima (dies) Aprilis

prima Aprilis oznacza dosłownie pierwszy (dzień) kwietnia, dzień żartów – obyczaj obchodzony pierwszego dnia kwietnia w wielu krajach świata. Polega on na robieniu żartów, celowym wprowadzaniu w błąd, nabierania kogoś, konkurowaniu w próbach sprawienia, by inni uwierzyli w coś nieprawdziwego. Tego dnia w wielu mediach pojawiają się różne żartobliwe informacje. Pochodzenie tego zwyczaju nie jest dokładnie wyjaśnione.

Saturnalia

doroczne święto ku czci boga rolnictwa Saturna obchodzone w starożytnym Rzymie od 17 do 23 grudnia.

Początkowo święto trwało jeden dzień – czternasty przed kalendami styczniowymi, czyli 19 grudnia. W połowie I w. a.Ch.n. obchody obejmowały już tydzień (17-23 grudnia). Oktawian August nakazał skrócić je do trzech dni, aby sądy nie musiały być zamknięte zbyt długo, ale niemal wszyscy i tak świętowali przez tydzień.

Stativae

były świętami, które miały stałą datę w kalendarzu:

1. 1 marca, a od połowy II w. a.Ch.n.
1 stycznia – uroczystości związane z początkiem roku
2. 15 luty – pasterskie święto Luperkalia

3. 21 luty – Feralia, poświęcone zmarłym
4. 17 marca – Liberalia
5. 12 kwietnia – Cerealia
6. 28 kwietnia – Floralia etc.

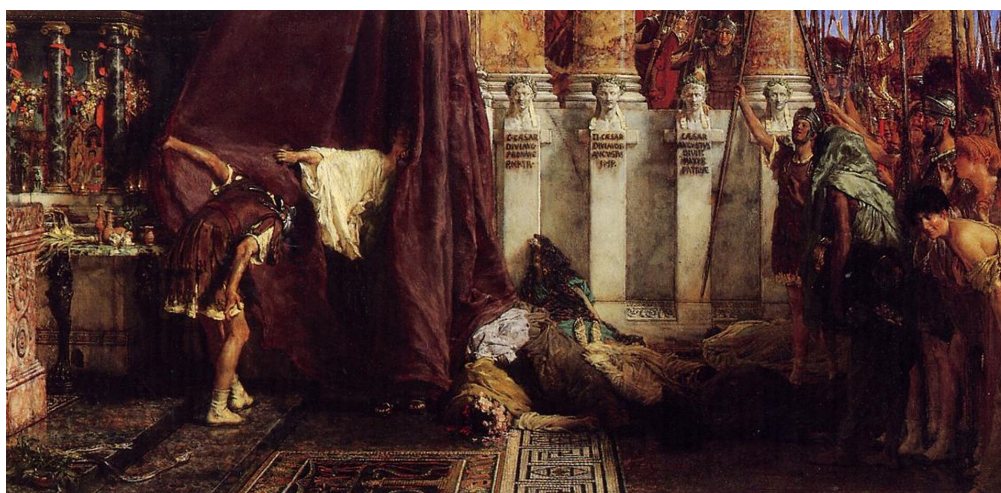
Słownik łacińsko-polski

Źródło: online skills, licencja: CC0.

Galeria dzieł sztuki

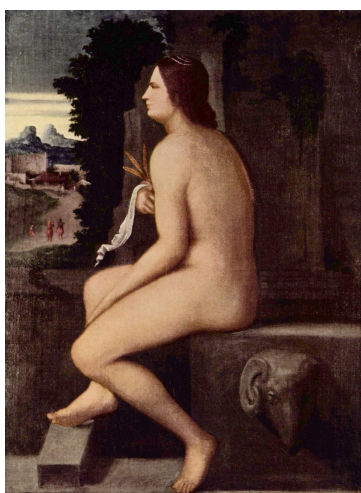
Vincenzo Camuccini, „Zabójstwo Cezara”, 1798, Narodowa Galeria Sztuki Współczesnej, Rzym, Włochy, [wikipedia.org](https://en.wikipedia.org/wiki/Vincenzo_Camuccini), domena publiczna

Lawrence Alma-Tadema, „Saturnalia”, 1880, Muzeum sztuki w Akron, Ohio, USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Alma-Tadema_-_Saturnalia.jpg), domena publiczna

Giovanni Battista Tiepolo, „Imperium Flory”, 1743, Muzea sztuk pięknych w San Francisco, Kalifornia, USA, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Imperium_Floriae_-_Giovanni_Battista_Tiepolo.jpg), domena publiczna

Giorgione, „Ceres”, 1500-1510, Muzeum Gemäldegalerie w Berlinie, Niemcy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ceres_-_Giorgione.jpg), domena publiczna

Flora, fresk ze Stabiae, I w., Muzeum Archeologiczne w Neapolu, Włochy, [wikimedia.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Flora_-_Stabiae.jpg), domena publiczna

Polidoro da Caravaggio, „Saturnus”, 1592, Rijksmuseum, Amsterdam, Holandia, wikipedia.org, domena publiczna

Bibliografia

P. Grimala, *Słownik mitologii greckiej i rzymskiej*, Wrocław 1990.

K. Kumaniecki, *Słownik łacińsko-polski*, Wydawnictwo szkolne PWN, Warszawa 1999.

Słownik łacińsko-polski pod red. J. Korpantego, t. 1 i 2, Warszawa 2001 i 2003.